

A javítóvizsga témakörei irodalomból a 11. évfolyam számára (szakközépiskola, 11. EV osztály)

1. Arany János: életrajz, pályakép. **Arany balladái:** a ballada fogalma, Arany két nagy balladairó korszaka (Nagykőrös, Ószikék), Arany balladáinak csoportosítása téma és szerkezet szerint. Az alábbi balladák részletes értelmezése: **Ágnes asszony; Szondi két apródja; Tetemre hívás.**

2. Madách Imre: Az ember tragédiája (1859-60) műfaja: *drámai költemény*, a drámai költemény fogalma, a mű szerkezeti felépítése (keretszínek/biblikus színek és történelmi színek), a műben felvetett filozófiai jellegű kérdések/problémák, *Hegel* filozófiájának hatása, az egyes történelmi színek helyszínei, a színek tartalma és a színekben megjelenő eszmék, a főbb szereplők: *Ádám, Éva, Lucifer* és *az Úr* bemutatása/jellemzése.

3. Mikszáth Kálmán: életrajz és pályakép. Romantika és realizmus keveredése. Mikszáth parasztabrázolásának jellegzetességei - *A jó palócok* és a *Tót atyafiak* című novelláskötetek Két novellát vettünk belőlük: **Bede Anna tartozása, Az a fekete folt** – ezek értelmezése.

Realizmus:

A 19. század egyik irodalmi és képzőművészeti stílusirányzata, ábrázolási módja. Kb. a romantikával egy időben született meg, forrása a romantikához hasonlóan a kiábrándulás, csalódás a felvilágosodás eszméiben (szabadság, egyenlőség, testvériség), pontosabban ezen eszmék eltorzult gyakorlati megvalósulásában.

A realisták erre a csalódásra úgy reagálnak, hogy szembefordulnak saját korukkal, arra törekszenek, hogy a valóságot minden eszményítéstől mentesen, minél hitelesebben ábrázolják. Figyelmük a társadalmi élet főbb jelenségeire irányul. A realista művészek célja: olyannak mutatni a társadalmat, környezetüket, amilyen az a valóságban, mindenfajta szépítgetéstől mentes, hiteles képet nyújtani korukról.

A realista stílus jellemzői:

Tárgyilagos, higgadt, részletező előadásmód

Hiányzik belőle a romantika túldíszítettsége, emelkedettsége, s az ebből fakadó ünnepélyesség

Körütekintő, aprólékos a társadalmi és a természeti környezet bemutatása + a szereplők jellemzése is (külső sajátosságaik, ruházatuk, jellemük stb.)

Műveik célja: a társadalmi élet alapvető, lényeges összefüggéseit, az események és az egyes emberek legjellemzőbb, tipikus vonásait feltárni

Realizmus uralkodó műfajai az irodalomban: regény és novella. A regény műfaján belül megjelenő új regénytípusok: társadalmi regény, karrierregény, lélektani regény

4. A 19. század világirodalma:

- A 19. századi francia realizmus: a realizmus fogalma, új regénytípusok a korban: társadalmi regény, karrierregény, analitikus (lélektani) regény.
- **Balzac: Goriot apó** - a karrierregény fogalma; a regény cselekménye, szereplői (jellemezésük, törekvéseik); Rastignac és Goriot apó ellentétes mozgása a társadalmi ranglétrán; a panzió mint a korabeli francia társadalom keresztmetszete. A mű részletes értelmezése.
- A 19. századi orosz realizmus: **Tolsztoj** írásművészete: Háború és béke; **Anna Karenina**; a tolsztojanizmus fogalma. **Dosztojevszkij Bűn és bűnhődés** című regényének értelmezése.

Gogol pályaképe és **A köpönyeg** című novellájának elemzése, a groteszk fogalma.
Csehov írásművészete: rövid elbeszélések, drámaiatlan drámák és **A csinovnyik halála** című elbeszélés értelmezése.

5. A Nyugat (1908. január 1-jétől): a folyóirat célkitűzései, újszerűsége és korszakos jelentősége a magyar irodalomban, főszerkesztő és szerkesztők, nemzedékei; az első nemzedék főbb képviselői, meddig létezett stb.

6. Ady Endre és a szimbolizmus: életrajz, pályakép.

Az *Új versek* c. 1906-os kötettel robban be az irodalmi köztudatba, mi mindennel vádolták, miért és mi mindentől volt ez a kötet különleges és egyedi a magyar költészet addigi hagyományaihoz képest?

Szimbolizmus fogalma, e stílusirányzat bemutatása:

SZIMBOLIZMUS:

- először a lírában jelentkezett, innen terjedt el más művészeti ágakba (festészet, zene)
- a 19. sz. 2. felének és a századfordulónak a stílusirányzata
- nem azonos a szimbólumok használatával. (A szimbólum vagy jelkép valamely elvont gondolati tartalom, eszme érzékletes képpel való kifejezése, helyettesítése. Pl: a lánc a rabság, a fekete szín a gyász, a lant a költészet jelképe. A kapcsolatot, összefüggést ezekben a megegyezés, a hagyomány hozta létre.)
- A 19. sz. végének költészete által használt szimbólumokban nincs semmi megszokott összefüggés a jelkép és jelentése közt.
- **Lényege:** a tapasztalati jelenségek mögött megsejtett, de hétköznapi nyelven kifejezhetetlen, kimondhatatlan érzések, élmények, hangulatok érzékletes képsorral való kifejezése.
- A szimbolista költészetben ez a kép vagy képrendszer önállóvá válik, magára irányítja a figyelmet. De: csak sejtet, sugall valamilyen nehezen magyarázható homályos érzést, mélyebb, rejtettebb lényegét.
- Ezért a szimbolista líra képei nehezen megfejthetők: a szimbólum és jelentése közti kapcsolat meglepő, szokatlan, lehet, hogy csak hangulati összefüggés van köztük.
- Merész képhasználat, sejtetés, homályosság, nehezen érthetőség, inkább érezni kell, mint érteni.
- Csak a kevesekhez, kiválasztottakhoz akar szólni, akik meg tudják fejteni.
- zeneiségre való törekvés (asszonáncot/lágy rímet, alliterációt kedvelik)
- **Költők: Baudelaire, Verlaine, Rimbaud** (franciák). Nálunk elsősorban **Ady Endre** lírája.

Már az Új versektől jelen vannak az alábbi főbb témakörök Ady költészetében:

- **ars poetica-versek:** Góg és Magóg fia vagyok én; Új vizeken járok; Sem utódja, sem boldog őse
- **magyar Ugar-versek:** A magyar Ugaron, A Tisza-parton
- **magyarságostorozó versek:** Nekünk Mohács kell
- **Léda-versek** (= szerelmi lírája): Héja-nász az avaron, Lédával a bálban
- **pénz-versek:** Harc a Nagyúrral
- **halál-versek:** Párizsban járt az ősz
- **istenes-versek:** A Sion-hegy alatt, Hiszek hitetlenül Istenben
- **világháborús költészete:** Emlékezés egy nyár-éjszakára, Ember az embertelenségben

Tudni a felsorolt versek részletes értelmezését.

7. Móricz Zsigmond

- a Nyugat 1. nemzedékének tagja, prózaíró, realizmus + naturalizmus (a stílusok bemutatása, főbb jellemzői)
- életrajz, pályakép
- Móricz Zsigmond újszerű parasztabrázolója
- a Tragédia és a Barbárok című novella értelmezése

A javító vizsga írásbeli és szóbeli részből áll.

Időpontja: 2017. augusztus 24., 8.00: írásbeli; 2017. augusztus 25., 8.00: szóbeli

A felkészüléshez ajánlott:

- **mindenekelőtt az órai saját vázlatok, jegyzetek + a szaktanártól kapottak** (Ha nincsenek saját jegyzeteid, kérd azokat kölcsön - akár a teljes nyári szünetre is - egy megbízható osztálytárstól!)
- **az irodalom tankönyvek vonatkozó fejezetei**

A vizsgára való eredményes felkészülést kívánok:

Mukics Zita
szaktanár